

عنوان مقاله:

چارتاقی، تداوم تقدس کوه در آیین‌ها، معماری و منظر ایران

محل انتشار:

فصلنامه منظر، دوره 12، شماره 53 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 10

نویسندگان:

بابک داریوش - عضو هیئت علمی گروه معماری، موسسه پژوهشی شیخ بهایی، تهران، ایران.

آن اسگارد - دانشیار معماری منظر، دانشگاه ژنو، سوئیس.

سیدامیر منصوری - استادیار دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

خلاصه مقاله:

چارتاقی حجم اصلی، پایه و با فراوانی زیاد در معماری ایران است. از کارکردهای قدیمی این عنصر می‌توان به ساخت نیایشگاه مهر، آناهیتا و سپس آتشکده اشاره کرد که پس از ورود اسلام نیز، به عنوان شاکله اصلی مسجد و امامزاده مورد استفاده قرار گرفته است. بسیاری از صاحب‌نظران، چارتاقی را نه صرفاً عنصری عملکردی، بلکه دارای جنبه‌های اسطوره‌ای و مقدس معرفی می‌کنند. از سویی در میان اساطیر ایرانی، کوه عنصری چندوجهی، کارکردی و مقدس بوده است. به همین خاطر، بسیاری از آیین‌های باستانی در ارتباط مستقیم با کوه‌ها برپا می‌شده و غارهای داخل کوه نیز مانند سایر تمدن‌ها، از اولین معابد در ایران محسوب می‌شوند و مشاهده می‌شود ایرانیان معابد خود را با توجه به تقدس کوه و غار بنا کرده‌اند. گاهی معابد را در دامنه یا بالای کوه و گاهی همچون ایلامی‌ها، آنها را به شکل زیگورات و با الهام مستقیم از کوه می‌سازند. بدین‌ترتیب، معماری ساخته بشر، گاه تقدس خود را از کوه می‌گیرد. لذا در ارتباط با چارتاقی این سؤالات مطرح است که ریشه تقدس آن چیست و چه ارتباطی میان جنبه‌های اسطوره‌ای و تقدس آن مانند زیگورات با کوه وجود دارد؟ پژوهش حاضر با روش کیفی مطالعه اسنادی و با رویکردی اکتشافی به بررسی آیین‌های مشترک طواف و قربانی میان سه عنصر کوه، زیگورات (به عنوان عنصر واسطه) و چارتاقی و همچنین رابطه هریک از این عناصر با مهر یا خورشید پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد با ازمیان‌رفتن زیگورات‌ها در ایران، رابطه میان کوه و معماری معابد ایران از بین نرفته است. می‌توان گفت این رابطه اسطوره‌ای کماکان میان چارتاقی و کوه برقرار بوده و به تعبیری چارتاقی تداوم تقدس کوه در معماری ایران است.

کلمات کلیدی:

آیین‌های باستانی ایران، مهر، کوه، زیگورات، چارتاقی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1152293>

